

Meest vergaande ontzorging met RMS-inseminatiemethode

'Beter resultaten dan met tochtdetectiesysteem'

De vruchtbaarheid uitbesteden en nooit meer een koe op te hoeven geven voor inseminatie, te separeren, vast te zetten of zelfs maar tochtig te hoeven zien, het klinkt haast te mooi om waar te zijn. Toch werkt de RMS-methode van Wim Kraaijnzank zo. Wel wordt het pas interessant als je bedrijf groot genoeg is.

Inseminator Wim Kraaijnzank (57) uit het Achterhoekse Neede vertrekt steevast om vijf uur 's ochtends naar zijn eerste klant, 100 kilometer verderop. Hij heeft een vaste route van vier melkveehouders, van wie drie in Duitsland en eentje in Nederland. Kraaijnzank kan elke dag dezelfde route rijden, omdat hij alle bedrijven elke dag bezoekt. Hij werkt volgens het Reproductive Management System (RMS) en dat houdt in dat hij dagelijks zelf de tochtige koeien opspoort en insemineert met het sperma dat de veehouder in opslag heeft.

„Ik verkoop zelf geen sperma. Daardoor ben ik onafhankelijk en kan ik overal terecht.“

ABS

Het RMS-concept komt oorspronkelijk van de Amerikaanse fokkerijorganisatie ABS en in landen als Italië, Groot-Brittannië en Ierland wordt veel van het systeem gebruikgemaakt. En ook in Duitsland leek het tot voor kort groot te gaan worden. De vroegere melkveehouder Wim Kraaijnzank

– hij boerde in Denemarken en Duitsland (zie kader) – kwam er in het land van onze oosterburen mee in aanraking en werd er in april 2015 RMS-inseminator voor ABS. Eerder als veehouder insemineerde hij zijn koeien al zelf en deed hij ook zelf de drachtcontrole. ABS wilde het concept aanvankelijk over heel Duitsland uitrollen, maar toen de melkprijs daalde, waren er veel boeren die met het systeem stopten. Dat deed de Amerikaanse organisatie besluiten om er in Duitsland helemaal mee op te houden. „Toen het

Emigrant in Denemarken en Duitsland

Wim Kraaijenzank (57) is opgegroeid op een varkensbedrijf nabij Neede, dat zijn broer heeft overgenomen. Hij werkte aanvankelijk als verkoper voor KI Nieuw Leven, waarna hij in 1990 naar Denemarken emigreerde, waar hij tot 2006 melkveehouder was. „We zijn er met 35.000 gulden gestart en molken aan het eind 1,1 miljoen liter. We wilden een jongveestal bouwen, maar de bank deed moeilijk. Bovendien wilde de buurman groeien en dus besloten we het bedrijf te verkopen”, aldus Kraaijenzank. Hij startte in Duitsland opnieuw met 30 koeien en groeide tot 60 koeien. Maar ook daar trok de bank zich terug, omdat de bank in energie ging. „Een andere bank wilde in principe wel, maar zag er toch vanaf, omdat de eerste bank ook

niet wilde financieren.” Kraaijenzank hield zich wat bezig met make-lardij en begreep dat het bedrijf een miljoen euro kon opbrengen. Hij verkocht zijn bedrijf opnieuw om in 2014 als klauwbekapper de boer op te gaan. Wel besloot hij met zijn vrouw naar Nederland terug te keren. „Zo konden we ook voor onze AOW gaan sparen. Wij zijn niet

honkvast en onze drie dochters ook niet. Twee wonen er in Denemarken en eentje in Duitsland.”

Toen hij in 2015 met de RMS-methode aan de slag kon, verkocht hij zijn klauwbekapbox weer. Na een jaar voor ABS gewerkt te hebben, ging hij zelfstandig verder onder de naam Inseminatieservice Oost-Nederland.

vrijkwam, ben ik vorig jaar april voor mezelf begonnen”, aldus Kraaijenzank, die inmiddels al weer enige tijd in Nederland woont.

Volledige ontzorging

Het systeem houdt in dat de veehouder compleet wordt ontzorgd. Hij hoeft geen koeien tochtig te zien, geen inseminator te reserveren, geen koe vast te zetten en ook niet te separeren. „Wij komen 365 dagen per jaar, we slaan geen dag over”, aldus Kraaijenzank. Hij werkt samen met collega Bennie Harbers (59) uit Eibergen, die van elke twee weken drie dagen voor zijn rekening neemt. De andere elf zijn voor Wim. Een essentieel onderdeel van het concept blijkt ‘tailpainting’. Alle koeien worden elke dag voorzien van een krijtstreep op het kruis. Nadeel daarvan is dat er geen koeborstels meer in de stal kunnen, die zouden de krijtstrepen immers kunnen uitvegen. „We gaan blind op krijt”, zegt Kraaijenzank. Hij bekijkt daardoor elke dag alle koeien, totdat ze droog gaan. „Verwerpers zie je lang niet altijd, zeker niet als er een mestschuif is, die de vrucht wegschuift”, verklaart hij. Dat is ook meteen de reden waarom hij maar één kleur krijt gebruikt. „In Amerika gebruiken ze verschillende kleuren. Dieren die drachtig zijn gevoeld, krijgen een andere kleur. Een gevolg daarvan is dat je op die kleur niet meer scherp bent en koeien gaat missen”, vindt Kraaijenzank. Hij en zijn collega krijten een datum op de koe als ze tochtigheid waarnemen en zetten er een driehoekje bij als ze pas de volgende dag geïnsemineerd moet worden. Ze gaan namelijk eerst een ronde door de stal en halen daarna pas de benodigde rietjes.

Regenpak

De ronde door de stal verloopt in uiterste rust. Wim en Bennie hebben altijd een regenpak aan en dragen nadrukkelijk geen overall. De reden is dat de veehouder doorgaans een

overall aan heeft en de koeien dan in de inseminator de boer zouden herkennen en in beweging komen, omdat ze dat associëren met dat ze naar de wachtruimte moeten. „De veehouder kan daarom beter wegblijven en niet meegaan de stal in”, vindt Kraaijenzank. „Naast dat we altijd een regenpak aan hebben, komen we meestal rond dezelfde tijd, want we werken altijd in dezelfde volgorde. Daarom is er ook een ongekende rust in de stal. Als het goed is, kun je niet merken dat we tussen de koeien lopen.” De regenjas heeft volgens de inseminator als voordeel dat de koeien hem eraan herkennen, maar ook dat deze gemakkelijk is schoon te spuiten. Het voordeel van die rust is enerzijds dat hij het gedrag van de koeien rustig kan observeren en anderzijds dat hij de dieren kan insemineren zonder dat ze vast hoeven staan. „Eigenlijk moet je wel een dood eind in de stal hebben, maar verder moeten de koeien zoveel mogelijk de vrije beweging hebben”, aldus Kraaijenzank. Hij stelt uiterst zelden hulp van derden nodig te hebben, al is dat bij de pinken soms wel het geval. „Als je de hand eenmaal in de koe hebt, blijven ze meestal wel staan. Je moet bij het benaderen niet de staart vastpakken, want dan gaan ze lopen.” Dat zelfs de pinken doorgaans rustig zijn, is omdat elke dag dezelfde persoon rond dezelfde tijd en in dezelfde kleren zich tussen de dieren begeeft. De pinken worden overigens korter gevolgd dan de volwassen dieren. „Als ze eenmaal drachtig gevoeld zijn, zien we ze niet weer.”

Ovsynch

Kraaijenzank zegt ook handelingen als het schoonspoelen van de baarmoeder te kunnen verrichten zonder de dieren vast te zetten. „Als je je hand er maar in hebt.” Hij controleert alle dieren tussen de 30 en 35 dagen na de laatste inseminatie met de hand op dracht. Van tevoren zoekt hij in de computer op welke dieren dat zijn, om de nummers vervolgens op zijn handschoen te schrijven. Komt hij tijdens

zijn ronde dan zo’n koe tegen, dan steekt hij zijn hand erin en zo niet, ‘dan komt het morgen wel’.

Wanneer ze niet drachtig is, wordt een koe direct drachtig gespoten, om zo een Ovsynch-behandeling op te starten. Een koe krijgt dan direct een injectie met GnRH (Gonadotropin-Releasing hormone), beter bekend onder de merknaam Receptal. „Met het hormoon reset je de eierstokken”, aldus Kraaijenzank. Op dag 8 krijgt de koe vervolgens een progesteroninjectie, waarna ze op dag 10 weer een GnRH-injectie krijgt. 18 uur na de laatste injectie wordt ze vervolgens geïnsemineerd. „Mocht een koe hiervan niet drachtig worden, dan komt ze in elk geval in de cyclus.”

Beste resultaten

Naast dat de veehouder volledig wordt ontzorgd, claimt Kraaijenzank tevens dat met zijn werkwijze de beste resultaten worden behaald. „Met een tochtdetectiesysteem wordt 52 tot 53 procent van de mogelijke tochten gevonden, wij zitten op 75 procent. En vergeet niet dat het onderhoud van zo’n systeem bovendien duur is.” De inseminator werkt met de Amerikaanse vruchtbaarheidskenngetallen Insemination Rate (IR), Conception Rate (CR) en Pregnancy Rate (PR). De IR geeft aan hoeveel van de beschikbare koeien – koeien vanaf een zelf in te stellen aantal dagen na de laatste kalving – geïnsemineerd zijn. De CR geeft aan hoeveel van de geïnsemineerde koeien drachtig zijn geworden en de PR hoeveel van de beschikbare koeien drachtig zijn geworden. „De beste bedrijven zitten op een PR van 30.” Omdat deze cijfers vanwege de onbekendheid doorgaans lastiger zijn te interpreteren, noemt Kraaijenzank ook de tussenkalftijd. „We zitten op onze bedrijven op 380 dagen en een veevervangings van 17 procent.” Hij begint dan ook al op 40 tot 50 dagen na de laatste kalving met insemineren, ‘omdat ze dat op de grote bedrijven zo willen’. „We proberen altijd tussen de

'Werkwijze geeft veel rust'

Jan van der Burg (43) uit het Duitse Haselünne werkt sinds drie jaar met de RMS-methode. Hij boerde voorheen in Buren in de Betuwe, waar hij in 2007 zijn melkquotum verkocht. De koeien en gebouwen hield hij wel. Hij nam zijn koeien mee naar Duitsland en startte er met 180 melkkoeien. Het jongvee werd vervolgens op de Nederlandse locatie opgefokt. In 2012 werd het bedrijf in Buren alsnog verkocht en inmiddels melkt Van der Burg 420 koeien over de grens.

Aanvankelijk insemineerde hij zelf, maar toen hij met de RMS-methode in contact kwam, besloot hij het uit te besteden. „De standaard KI was duur, evenals een tochtdetectiesysteem”, aldus Van der Burg. Toen ABS stopte, is Wim Kraaijnzank er zelfstandig verder gegaan. De veehouder is heel tevreden. „We hebben een pregnancy rate van 22 à 24 en een insemination rate van 78 procent.” Hij zegt dat de cijfers op andere bedrijven die vergelijkbare methoden toepassen soms nog hoger zijn. Maar dan wordt er standaard met hormonen gewerkt en dat wil Van der Burg niet.

Hij vindt dat de persoon heel belangrijk is bij de

methode. „De vruchtbaarheid is nu top en er hoeft nooit een koe vastgezet te worden. Ik let ook helemaal niet meer op de tochtigheid. De werkwijze geeft wat dat betreft heel veel rust.” Van der Burg realiseert bij zijn Holsteins een tussenkalf tijd van 385 dagen en heeft een groeiende veestapel. Zijn doelstelling is 500 koeien melken. Jan zet het bedrijf rond met zijn vrouw Sandra (42) en drie Polen. Ze melken drie keer daags en realiseren een productie van 8.500 kilo melk. „Die is gezakt sinds we fors uitgebreid hebben. We voeren nu TMR en dat is even wennen.” De veehouder noemt het feit dat er geen koeborstels meer in de stal kunnen het enige nadeel van RMS.

'Het staat of valt met de inseminator'

Jan Franke (53) uit het Duitse Ochtrup werkt sinds vier jaar met de RMS-methode. Franke komt van oorsprong uit het Twentse Deurningen en had daar een bedrijf met vleeskuikenunderdieren en melkvee. Vanwege natuurontwikkeling besloot hij zijn bedrijf te verplaatsen en omdat uitbreiding in Nederland vanwege het quotum te duur was, trok hij naar Duitsland. Na enkele jaren zowel in Deurningen als in Ochtrup te hebben gemolken, ging hij in 2005 volledig in Duitsland verder. Franke insemineerde eerst zelf, maar ontdekte

de tailpaintmethode al in een vroeg stadium in Engeland en Italië. Hij begon ermee toen ABS Duitsland er mee startte en maakt nog steeds gebruik van de GMS-paringsmethode van de van oorsprong Amerikaanse KI-organisatie. De veehouder melkt 225 Holsteins met een productie van 9.800 kilo melk. Hij haalt een insemination rate van 68, een conception rate van 37 en een pregnancy rate van 23 à 24. „Dat is gemiddeld over een jaar. In september en oktober hadden we een dip vanwege de warmte. Momenteel ligt de pregnancy rate op 34.” Hij vervolgt: „Ik heb een hoop rust van het systeem en een stukje arbeidsbesparing. Bij een attentie door een tochtdetectiesysteem moet je nog steeds zelf insemineren en controleren. Wel is het zo dat het systeem staat of valt met de inseminator. Wim Kraaijnzank doet hier wat dat betreft goed werk.”

52 en 58 procent van de veestapel drachtig te hebben, want daarmee voorkom je een afkalfpiek.” De inseminator gaat er prat op heel weinig koeien te missen. „Slechts één keer in de 14 dagen zie ik een koe afbloeden die ik niet tochtig heb gezien en dan houd ik het ruim aan. Het krijgt kan er inderdaad ook door de boxbeugel afgeschuurd worden, maar door de ervaring zien we vaak wel of een koe is besprongen of niet. Bovendien kun je aan veel verschillende dingen zien of een koe tochtig is. Het is de kunst om ook die laatste 15 procent te vinden die niet tochtig wordt.”

De RMS-methode is volgens Kraaijnzank interessant vanaf een omvang van 180

koeien. Een veehouder die van zijn diensten gebruikmaakt, betaalt 4,65 euro per koe per maand en daarnaast 18 euro per pink, waarbij alleen voor de eerste inseminatie wordt betaald. „Op kleinere bedrijven zijn de vaste kosten veel te hoog, dan heb je zo dubbele kosten per koe.” Wel geeft Kraaijnzank aan dat de bedrijfsomvang naar beneden kan naarmate de afstand tussen de bedrijven kleiner wordt.

De inseminator heeft dan ook serieuze plannen om vanuit zijn bedrijf Inseminatieservice Oost-Nederland de inseminatiemethode over heel Nederland uit te rollen. Hij heeft die mogelijkheid omdat de Nederlandse ABS-importeur, Ingenieursbureau

Heemskerk, nooit interesse heeft getoond in het concept. „Ik ben al benaderd door een geïnteresseerde veehouder uit Boxmeer”, aldus Kraaijnzank. „Het mooiste voor de toekomst zouden een acht- tot tiental rondes zijn, dus met in totaal zo'n 15.000 tot 20.000 koeien.” Hij vertelt dat weidgang daarbij weliswaar niet handig is, maar ook niet onoverkomelijk. „Dan komen we 's ochtends heel vroeg.” Kraaijnzank is zelf zzp'er en vertelt dat de eventueel door hem op te leiden toekomstige inseminatoren ook als zodanig zullen moeten werken. „In een dienstverband kan niet, omdat de werkwijze volgens de cao niet mag; de koeien moeten vaststaan.” ■